

ZAHAR PRILEPIN

Az erdő

A barátját Korinnak hívták. Alacsony termetű ember volt, fekete szakállt viselt, mint a hegylakók, jópofa történeteket mesélt a maga érdes, rekedtes hangján, s egy griffmadárra emlékeztetett, amelyik azért jött, hogy felcspjen valamit.

Szőrnyű visszerek dudorodtak a lábán, mintha először szétszaggatták volna a vénáit, s később, ahelyett, hogy összevarrták volna, csomókba kötötték. Ezek a csomók pedig az állandó ivászatától még inkább megdagadtak.

Egy kissé undorodtam tőle, és nem mertem ránézni, ő azonban egyre csak előttem mászkált, amikor ezeket a csomókat mosogatta, és még sokáig nem ment be a vízbe. Térdig állt a folyóban, görnyedt, fehér hátával, időről-időre felénk fordult, és kiabált valamit.

A halak nyugtalanok lettek a hangjától, és az árnyékba húzódtak.

Semmit sem értettem abból, amit mond, csak a száját néztem bozontos arcán.

Apám értette, de nem válaszolt. Néha bólintott, legtöbbször rágyújtott – ez jelentette nála általában a választ. Nagy ritkán akkor is rágyújtott, amikor valamivel nem értett egyet, de leginkább olyankor, ha egyszerűen tudomásul vette azt, amit a másik mondott.

Május lehetett, a parton ültünk a ránk özönlő nyári napsütésben, egy gyors folyású, keskeny folyó mentén. A folyót Isztyjének hívták, a közeli falu neve pedig Isztcí volt. Körbe vett bennünket a végelethetetlen, napsütötte, barátságos fenyőerdő. A fák magas csúcsa az ég felé tört. Ha a hátadra fekszel, és a fakoronák között az égre nézel, egyre inkább úgy tűnik, hogy a fenyők mindjárt felrepülnek, kiszakadnak a földből, s karmokhoz hasonló, hatalmas gyökereikkel magukkal ragadják az egész földet. Velem együtt.

Amikor Korin előjött a langyos folyóvízből, egy kis ideig az aranyló homokba temette a csomóit, élvezkedett, s erős, horgas ujjával beletúrt a szakállába.

– Ostoba vagy, Zahar! – kiabálta károgó hangon Korin. Apámat minden barátja „Zaharnak” hívta, pedig valójában Nyikola volt, apai neve pedig Szemjonov. Ostobának, mellesleg, senki nem nevezte.

Apám megrántotta a vállát, mintha egy nagy, ronda légy mászna rajta.

Már a kinézete sem engedte, hogy akár egy kicsit is felemelje a hangját. Ő volt a legmagasabb férfi azok közül, akiket addig láttam. A válla gömbölyű volt, és olyan illatot árasztott, mint mondjuk egy fenyőfa, amikor lehántott kérgéhez simítod az arcod. Minden nap egy két pudos súllyal játszott a nagyszobában, többször feldobta, majd ügyesen elkapta, de én mindig rettegtem, hogy egyszer kirepül a kezéből, áttöri a falat, s megöli a mamát a konyhában.

Az apámnak volt a legszebb keze a világon.

Ezzel tudta befogni a lovat, szántani, kaszálni, almát szedni a magas ágakról, irányítani a csónakot, többek között egy evezővel, a folyásiránnyal szemben, nagyon messzire elúszni, ha nem volt csónak, a szárazföldön motorbiciklit, autót, teherautót és traktort vezetni, fürdőházat és házat építeni, tussal, olajfestékekkel és akvarellel képeket festeni, agyagot formázni, fát faragni, vidáman röplabdázni és teniszezni, méltó partnere lenni egy jó sakkozóknak, kalligrafikusan leírni bármit, sőt, egyszerű kézírással verset írni, bűvész-trükköket bemutatni, külön-

leges tengerész-csomókat és hurkokat kötni, szépen felválni a kenyeret, profi módon játszani tangóharmonikán, bajánon és gitáron, s mindezt bármikor, leginkább esküvőkön előadni, közben pontosan széttölteni a vodkát, inget vasalni, megsimogatni a fejem, de ezt ritkábban.

Akkor még nem tudtam, hogy egyik képességét sem fogom örökölni. Valószínűleg meg tudnám simogatni a fejem, de ebben nincs semmi élvezet.

Lehetett volna fazekas, pék, vagy bármi, ha egyszer az életben valaki megmutatja neki, hogyan kell ezt csinálni.

– Zahar, mivel foglalkoztunk egész életünkben? – tette fel a költői kérdést Korin, mintha csak a katedréről beszélne, nem pedig egy kis folyó homokos partján.

Az apám és Korin iskolatársak voltak, majd együtt jártak egyetemre, és egész életükben történelmet tanítottak különféle oktatási intézményekben.

– Ha kémikusok, fizikusok vagy ornitológusok lennénk, a létező világról szóló tudást tanítanánk. De mi tör-té-nel-met tanítottunk! S mostanra kiderült, hogy vagy nem létező, vagy abszolút hamis dolgokat oktattunk. Ez nagyjából olyan, mintha ornitológusként azt bizonygatnánk, hogy a denevér – madár, s mégiscsak vérszívó, s ráadásul a kecskék és a tehenek tejét is kiszívja... Tisztában vagy vele, hogy mit tettünk? Egész életünkben hazugságokat adtunk tovább.

– Ez nem így van – mondta apám, homlokát ráncolva. Lett volna még valamilyen érve, de nem tudta elmondani, mert Korin rögtön mély torokhangon hahotázni kezdett; egyértelmű volt, hogy leginkább magával szeretett társalogni, s a torkának kellemes volt ez a bugyborékolás, ez a hörgő, zubogó hang.

– Ostoba vagy, Zahar! – mondta vidáman. Hangjában két, különös módon összefonódó tónus volt érzékelhető: a régi és feltétlen tisztelet az apámmal szemben, s a nyilvánvaló élvezet, hogy az évtizedes barátság okán meglehetősen durván is beszélhetett vele.

Mindez annyira szokatlan volt nekem, hogy csendben elnevettem magam.

– Mit nevensz? – kérdezte rögtön és komolyan az apám.

Mindig is gyorsan beszélt, de ilyen szigorúan, ilyen határozottan csak kivételes esetekben.

Akkor már tudtam, hogy mit nem szeret. Nem szeret vitatkozni, horgászni, bár hálóval halat fogni időnként megengedhető, sört inni, bár időnként azt is lehet, nem szereti, ha a mama a zsebében kotorászva pénzt keres, s különösen, ha talál is, ha rossz zene szól hangosan, s amikor megsimogatják a fejét.

Végeredményben a lista rövid, mivel az apám éveig nyugodt lelkiállapotban volt, feltéve, hogy nem simogatták meg a fejét.

De most nem tetszett neki, hogy nevetek, s ettől kezdve sohasem nevettem így.

Igaz, nem is akadt ilyen helyzet, de ha akadt volna is, még csak el sem mosolyodtam volna. Korin úgy tett, mint aki mindezt észre sem veszi, de valami volt a levegőben, ezért aztán egyszeriben megfélekedezett az ostobaság témájáról, s hirtelen egy csábító ötlettel állt elő.

– Emlékszel, Zahar, amikor átbicikliztünk az erdőn a régi kolostorokhoz?

Apám nem reagált, az arckifejezése azonban nyugodt volt, ami nála egyben a jóindulatot is jelentette.

A kolostorok elpusztultak, régen raszkolnyikok¹ lakták, de már senki nem lakott bennük.
 – Zahar, nem tutajozunk le addig a folyón? – javasolta Korin. – Biciklivel félóra alatt lehet eljutni a kolostorokig. A folyón pedig két, legfeljebb három óra alatt lecsorgunk. A raszkolnyikok szemével fogunk gyönyörködni a táj szépségeiben, akik a fanatikus nikoniánusok elől menekültek.

Az Isztyje vize simogató és nevetős volt. A meredek partról hol itt, hol ott, minden évben, félig kidőlt és kiszáradt fák zuhantak a folyóba, ahogy kimosta őket a víz. Belefűrődtek a mederbe, ahol súlyosan elfeküdtek, alig mozdította el őket a tavaszi áradás, de annak elvonultával ismét lesüllyedtek, s ott terpeszkedtek a mélyben, feketén, lomhán. A folyó mentén nem voltak falvak.

– Te már megpróbáltál eljutni odáig? – kérdezte apám komótosan fújva a „belomorka” füstjét.

– Éppen erről van szó, hogy még soha, Zahar. Még csak csónakom sincs. S már régóta senki sem úszik ezek között a fatuskók között. Pedig nagyon izgalmas lenne! S ráadásul a gyereked is megláthatná, milyen belülről az orosz erdő.

Apám ismét beleszívott a cigarettájába, s nem válaszolt.

– A kolostoroknál – folytatta Korin – éppen most táboroznak a régész ismerőseim, s ráadásul több autóval jöttek. Először is megörülnek nekünk, hogy ilyen váratlanul megjelenünk a folyón, másodszer pedig, könnyen hazahoznak bennünket. Kocsival ez csak percek kérdése.

– De mivel jutunk el oda? – kérdezte apám.

– Nekünk van olyan eszközünk, amit a raszkolnyikok még nem ismertek – mondta Korin. Autókerék-belső. Szám szerint kettő.

– Nekivágunk, kisfiam? – érdeklődött apám.

*

Korint Oleg Majejicsnek hívták. A mama azt mondta, azért így, mert nyughatatlan ember.² Nekem azonban Korin kinézete egyértelműen a májust, a meleget, s a közelgő nyarat juttatta eszembe. És ezek a piros, májusi ajkak a fekete, de a napsütésben aranylóan csillogó, víz áztatta szakállában!

Ha becsukom a szemem, és megpróbálom magam elé képzelni nedves száját bozontos szakállában, valahogy mindig a görögdinnye zamatát érzem a számban.

De ha minden erőmből összeszorítom a szemem, s a tenyeremmel meg is dörzsölöm, majd hirtelen kinyitom – a szakálla helyén egy csomó nyüzsgő legyet látok, amelyek mindjárt felröppennek, s ott marad Korin csupaszs képpel.

...A tavasz utolsó szabadnapjaiban, majd a nyár végén jöttünk hozzá vendégségbe.

Korin tavaly abbahagyta a tanítást és hibbant nagyanyja nyugdíjából élt, aki egykor a nemes kisasszonyok intézetében tanult; kiadta városi lakását, és valószínűleg suba alatt valami mással is kereskedett, talán az erdővel. A halászatot ugyanis, apámhoz hasonlóan, nem kedvelte.

¹ A raszkolnyikok a 17. század közepén Oroszországban bekövetkezett egyházszakadás után kialakult vallási irányzat hívei. A hivatalos egyház ellen fellépő, a cári hatalom által üldözött mozgalom főként a parasztok és a városi szegények között terjedt el (a ford.).

² Utalás az orosz „majetsja” (kínlódik, küszködik) kifejezésre (a ford.).

Májusban az unokahúga is nála vendégeskedett, egy tizenhárom év körüli, hosszú lábú kislány, aki engem nem vett ember számba, csak az apámmal beszélgetett.

– Nem unalmas itt, falun? – kérdezte az apám, hogy valami módon fenntartsa a kislány által folyamatosan kezdeményezett beszélgetést.

– Tudja, Nyikolaj bácsi... – kezdte, s érezhető volt, hogy a „bácsi” szót szívesen elhagyta volna, egyszerűen csak a nevéen szólítva apámat.

Nagyon utáltam.

– ...itt lakik ez az Alja, egy évvel idősebb nálam – folytatta, s ez az „egy évvel idősebb” úgy hangzott a szájából, mintha ez Alja részéről vagy valami nyilvánvaló hiba, vagy jogtalan kihívás lenne. – Hogy milyen rövid szoknyát hord, Nyikolaj bácsi! Még Moszkvában sem hordanak ilyent.

És egyenesen az apám szemébe nézett.

– Igazad van, kislányom – szólalt meg rekedt, öblös hangján Korin, ahogy belépett a konyhába. – Ha a természetben élsz, ne járj szoknyában.

Eközben Korin nagymamája a nagy ablak előtt üldögélt, a folyót nézte, és ügyet sem vetett ránk.

Korin megboldogult nagyapja gőzhajókat vezetett, s a felesége sok éven keresztül csak vele volt, sehol sem dolgozott, hanem minden egyes útjára elkísérte a férjét. Volt idő, amikor a kis Oleg is velük hajózott.

– Oleg – kérdezte időnként a bolond öregasszony, s kihúzta magát –, miféle kikötő ez? – és hegyes állalával a folyó felé bökött.

A tizenhárom éves unokahúg prüszkölt a nevetéstől. Az apám figyelmesen nézte az öregasszonyt, miközben cigarettáját forgatta az ujjai között.

Korin mindig készségesen válaszolt, s szavaiból ítélve, felhasználta az orosz történelemmel kapcsolatos, az újságokban frissen megjelent leleplező írásokat:

– Trockij Kivégzése-állomás, nagymama! Régi nevén a Jégcsákány Reggele.

Az öregasszony lassan bólintott: igen-igen, felismertem. És ismét a folyóra szegezte a tekintetét. Meg volt róla győződve, hogy most is a gőzhajón van.

– Oleg, ha legközelebb kint jársz a parton, vegyél nekem csurcselát, itt nagyon finom a csurcsela – kérte.

Apám kiment dohányozni. A hosszú lábú tizenhárom éves utána. Én meg megbabonázva néztem az öregasszonyt. Ebben a házban mindig valamilyen megmagyarázhatatlan, borzongató félelemben szenderedtem el, még az a szerencse, hogy az apám mellett aludtam, különben egyszerűen megfojtott volna a rémület. Egy deszkából sebtében összetákol, nyári melléképületben rendezkedtünk be, s amíg az apám olvasott, nem is volt semmi baj. De attól a pillanattól kezdve, hogy eloltotta a lámpát, csak mozdulatlanul, dermedten feküdtem és vártam, mikor jön be az öregasszony – s akkor, gondoltam, minél hamarabb fel kell költeni apámat. Minél hamarabb! Csak el kell döntenem: először felkeltem, és utána nyújtsam ki a kezem, hogy felgyújtsam az éjjeli lámpát, vagy először kapcsoljam fel a lámpát, s utána kezdem el böködni az apámat?

Viszont mindig remek hangulatban ébredtem. Kint csiviteltek a madarak, káráltak a tyúkok, büszkén kukorékolt a kakas, hajladoztak a fák, Korin a vécé faajtáját csapkodta, s valamiről vidáman faggatta apámat.

Apám halkán válaszolt.

Az ajtó alatti résen beszivárgott cigarettájának füstje.

Egy idő után apám reggelizni hívott. Azt nem kérte, hogy mosakodjak meg, mint ahogy azt sem kérdezte, mostam-e kezet.

Ez a hosszúlábú viszont igen:

– Mostál kezet?

Sosem szólított a nevemen, mintha nem is tudná.

Nem válaszoltam, de nem szemtelenségből, hanem mert zavarban voltam. Akkor is zavarban voltam, amikor mostam kezet.

Apám és Korin mintha észre sem vették volna hozzám intézett kérdéseit, bár a lány egyikükről a másikra pillantott, támogatást várva.

Az öregasszony egyedül evett, vagy előttünk, vagy utánunk, sosem vettem észre, mikor.

– Nagymama, nem fáj semmi? – kérdezte időnként Korin, hangjából váratlan részvét, sőt gyengédség érződött.

– Nem! Semmi sem fáj – vetette oda az öregasszony. – Tö-ké-le-te-sen egészséges vagyok!

Kilencvenhárom éves volt.

Amikor reggeli után Korin kiment a hatalmas, akkurátusan lefedett, téliesített fészerbe, mindig talált magának valami fontos tennivalót.

Utoljára a sötét helyiség egyik távoli zugából hallatszott tompa hangja:

– Zahar, tudsz ezen a ládán játszani?

Kiderült, hogy a fészer sarkában egy pianínó volt, amit a közelmúltban az öregasszony városi lakásának új tulajdonosai hoztak el.

Hol ordítózva, hol hahotázva kivonszolták a hangszeret a napvilágra, az udvar kellős közepére állították, a tyúkol elé. Kiderült, hogy a pianínó még le sem hangolódott.

Ezután Korin kihozott még egy egész halom szakadozott, s összekevert lapokból álló poros kottafüzetet, melyben gyűrött Mozart-lapok keveredtek az érintetlen Muszorgszkijjal.

Apám úgy két-három óra alatt hozzászokott a hangszerhez, s estefelé már egy kézzel eljátszott egy Gribojedov-keringőt.

Amikor beszaladtam a konyhába, hogy igyak valamit, az öregasszony az ajtó felé fordította a fejét, ahonnan a csodálatos hangokat hallotta, tiszta, bánatos és tökéletesen értelmes arccal ült.

Kitisztult tekintetét látván annyira megijedtem, hogy döbbenetemben azonnal lábujjhegyen kiosontam, megfélelkezve a vízről.

A tyúkok szerettek a nap elől a pianínó árnyékába húzódni, a hangszer fekete, lakkozott fedelén pedig megkapó látványt nyújtott a felszeletelt uborka, hagyma, s a háromliteres pálinkás butykos, melynek homályos üvege azóta is Oginszkij polonézét idézi fel bennem.

*

Amikor kihurcolkodtunk a fészerből a különös illatú autógumi-belsőkkkel, a tizenhárom éves, törökülésben, lábujja körmeit lakkozta.

– Kislányom – mondta Korin –, lemegyünk a folyón, ahogy valamikor a raszkolnyikok. Mellesleg, aligha tudod, kik azok a raszkolnyikok. Mondjuk inkább így: nem akarsz egy gyors sétát tenni velünk mezítláb a vízben?

– De hát láthatod, Oleg! – intett fejével tíz fehér ujsa és a kis ecset felé, amellyel szorgalmasan kenegette apró, egérfog körmőcskéit. A nagybátyját egyszerűen csak Olegnek hívta.

– Látom – felelte Korin –, de mivel nem fogom fel teljes mértékben, mi köze van a vörös körmöknek a mi sétánkhoz, kizárólag csak a hanghordozásodra reagálok, kislányom. Tehát, magunk megyünk, a három férfi.

... És egy uncia sör – tette hozzá, s felkapott egy, ki tudja milyen lötytel teli bádognakulacst.

Az áttetsző vízbe engedték a fekete gumibelsőket. Apám könnyedén felkapott, ráültetett az egyikre, s megforgatott. Felnevettem, ahogy a napsugarak körbe-körbe csiklandozták az arcom.

Minden csodálatos volt: az öt óra körüli, már nem forróságban izzó, kedves és bumfordi nap, a vízen villódzó fények, az apám hol balról, hol jobbról felbukkanó tükörképe, s ahogy meglóduztam, amikor apám meglökte a kereket, s a boldogságtól majdnem felsikoltottam...

... s ráadásul ez a mókás Korin!

Sehogy sem boldogult a gumibelsővel, ami hol kiugrott, hol kicsúszott alóla, máskor megbillent, s Korin a vízbe csobbant. Úgy látszik, komoly baj volt az egyensúlyérzetével. Lehet, hogy azok közé a kivételes emberek közé tartozott, akiknek ólomsúlyú a feje. Kapálózott, a szakálla lucskos volt, a fogát vicsorgatta, piros szája eltorzult a nevetéstől, amikor megjelent a felszínen, és válogatott kifejezésekkel szidta a makrancos, síkos kereket.

– Azért is megbabolázlak! – üvöltött Korin. – Majd én móresre tanítalak!

Apám hahotázott. Ez nagyon ritkán fordult elő vele, most majd megfulladt a nevetéstől.

Szalmakalap volt a fején, az alá rejtett egy teljes doboz cigarettát és egy gyufát.

– Könnyű neked, Zahar – kiabálta Korin, egy kissé lemaradva tőlünk. – Te bárhol a folyóban gyalogolhatsz. Akár a közepén is sétálhatsz, meg át is mehatsz rajta. De én nem tudok! Én csak fuldoklok ebben a vízőzönben!

Csaknem lehetetlen volt a szárazon előrejutni – a partot benőtte a bozót és a cserje, homokos sáv csak ritkán akadt. De amint erre alkalom kínálkozott, Korin felkapta a pufók gumibelsőt, kiszaladt vele a partra és megpróbált bennünket utolérni, miközben vadul kiabált valami badarságot.

Apám nem figyelt rá, komótosan bele-beleszívott a cigarettájába, miközben a folyóban gázolt, én pedig úgy ringatóztam előtte, ahogy a napsugarak ugráltak a víztükrön.

– Átlátszó a füled – mondta váratlanul apám.

Megérintettem a fülem.

Apám alig hallhatóan elnevette magát.

Körülöttünk minden melegséget árasztott.

Korin sokadjára próbálta magára húzni a parton a kereket, s egy olyan kiöregedett balett-táncosnőre hasonlított, aki elhatározta, hogy még egyszer, utoljára, előadja a haláltáncot. Csomós lába és a bordó madzagok vidámsággal vegyes félelmet keltettek bennem.

– Zahar, az egész alsótestem szétszaggattam ezeken a tuskókon! – rikácsolta Korin. – A talpam tele van véres vágásokkal!

Apám válaszul kifújta a füstöt. Tenyerembe mertem az áramlásban is mozdulatlan arcát.

Kerékkel a combján Korin berontott a vízbe, de gyorsan felborult, s a lába a nap felé kálimpált. A talpán tényleg látszottak az enyhén vérző karcolások.

A sörös flaska vele együtt elmerült. Ahogy Korin kikászálódott a vízből, vaktában kotorászott, míg nyakánál fogva ki nem halászta a kulacst. Kitekerte a kupakját, és belekortyolt.

– Ne forduljunk inkább vissza? – kérdezte apám, amikor Korin már nem először próbálta meg egy lábon állva kihúzni a vízből a másik lábát s megvizsgálni rózsaszín talpát.

– Hogy képzeled, Zahar? – kiabálta Korin. – Hogy képzeled? Már nem sok van hátra! Mindjárt megyek! A szent helyekhez nem lehet egykönnyen eljutni!

Egy óra elteltével már világos volt, hogy nincs értelme visszafordulni – lefelé legalább a folyásirányának megfelelően haladhatunk, felfelé viszont szemben az áramlással. Annál is inkább, mivel odalent, egyre közelebb, a régészek várnak bennünket, reményeink szerint az esti csirkefasírttal, vagy legalábbis a tűzön felmelegített konzervekkel.

– Amúgy meg – kurjongatott Korin –, éppen tegnapelőtt adtam ezeknek a régészeknek potom áron, gyakorlatilag ingyen, ötven liter tiszta pálinkát. S ezt, Zahar, képtelenség mind meginni. Ötven liter!

Egy ideig csendben mentünk.

– Zahar, milyen élvezettel fogom bedobni azt az egy decit! – kiáltotta csaknem utoljára, de még feltűnően vidáman az egyre inkább lemaradó Korin. – Még csak enni se fogok előtte, Zahar! Felhőrpintem, becsukom a szemem, s megértek valami fontosat. Olyasmit, amit te, Zahar, már valószínűleg megértettél. De én még nem, Zahar! Nekem mindössze egy deci kell, hogy mindent tökéletesen felfogjak.

– Van gyufád? Hoztál magaddal? – kérdezte visszapillantva apám.

– Átázott! – válaszolta Korin szomorúan rekedtes hangon.

Apám a vízbe dobta az üres gyufásdobozt, amelyik előttünk lebegett.

A folyó kanyargott, mintha el akart volna menekülni, hogy elrejtőzzön valaki elől. A nyomába eredtünk, alig értük utol.

A kolostorok továbbra sem látszottak.

Azt képzeltem, hogy a kolostorok biztosan mamutokra hasonlítanak: mindegyiknek bar-na, gyapjas, erős oldala van, amit egykor vadászok nyírtak meg.

A napot egyre többször takarták el az esti, komor felhők. Időnként napraforgóra hasonlított: a közepe fekete, melyet vörös szirmok öveznek.

Megjelentek az első esti szúnyogok. Megérezték a testünk melegét, s az erdőből ránk repültek a folyó közepére.

Hallani lehetett az apám mozdulatai okozta vízcsoBANást, s a tompa csattanásokat: én csapkodtam a lábam és a hasam, vörös pacákat hagyva a bőrömön.

Apám néha megsimogatta a fejem: így zavarta el a szúnyogokat, amiket nem láttam. A saját testén jóformán hozzá sem nyúlt a szúnyogokhoz. Vagy nem érezte őket, vagy nem tartotta fontosnak, hogy felesleges mozdulatokat tegyen egy ilyen jelentéktelen fájdalom miatt.

Közvetlenül a fejünk felett váratlanul elrepült egy meglepett erdei madár.

Valahonnan az erdőből, még utoljára, háromszor egymás után, csodálkozva kiáltott valakinek: „Ki van ott? Mi van ott? Mért van ott?”

Egyre jobban dideregtem.

– Papa, fázom – panaszkodtam.

*

– Majics! – szólongatta apám Korint. – Merre vagy?

Korin a következő kanyar után eltűnt a szemünk elől.

Egy ideig hallgatott, s én megrémültem, hogy elmerült. De biztosan erőt gyűjtött, hogy válasszon.

– Zahar! – kiabálta teli torokból, de a hangja már nem volt olyan erőteljes, mint az imént.
– Menjete csak, Zahar! Majd utolérlek benneteket! Mindenképpen! Töltsd szét a szeszt a régészeknél, időben odaérek... nem engedhetem meg magamnak, hogy késsek!

Apám felgyorsította a lépteit.

Már három óra, vagy talán még több idő telt el. A nap már csaknem teljesen lebukott. Egyszeriben beesteledett, egy pillanat alatt gyorsan fodrozódni kezdett a folyó, az ég összeért a vízzel, az erdő komoran magaslott felettünk, titkos életet élt, de még hallgatott.

Átláthatatlan, sárgás homály vett körül bennünket.

Rázott a hideg, a reszketés lassanként elöntötte a gyomrom, aztán egyre feljebb kúszott.

Apám folyamatosan szólongatta Korint.

Hangja alapján világosan érzékeltém, hogy nem érdekli sem a sötétség, sem a sodrás, sem az erdő. Csak nagyon szeretne rágyújtani.

Eleinte Korin a közelből válaszolt.

Később a hangja megtört, a folyókanyarokban kóborolt, utol akart érni bennünket, és már nem is Korin hangját hallottuk, hanem csak a visszhangot.

Egy félóra elteltével már senki sem válaszolt apám szólongatására.

Csak egy vagy két perc múlva kiáltott valaki a távolban – de ekkor már nem lehetett ki-
venni, Korin az, vagy sem. Még az sem volt világos, hogy mögölünk rikoitoznak-e, vagy ellen-
kezőleg, azok az emberek válaszolnak a hívásunkra, akik előttünk állnak valahol a parton.

... vagy talán nem is ember kiált...

Egyszer csak apám megállt és hosszasan fülelt, megpróbálta kideríteni, honnan jönnek a hangok. Lehet, hogy még egyszer felmerült benne a gondolat, talán jobb lenne visszafordulni, vagy megpróbálni átvágni az erdőn, s kijutni valamilyen úthoz. Annak alapján, ahogy léleg-
zett, s ahogy könnyedén tolta maga előtt az én fekete, ruganyos kerekemet, megértettem, hogy mindenre legyintett, s eldöntötte, tovább megyünk.

Az erdőben gyufa nélkül, egy gyerekkel nem lehet mit kezdeni, visszafelé pedig, nagy va-
lószerűséggel, legalább hat óra az út.

Apám azonban egyre gyakrabban figyelte a partot, ami már sötétségbe borult, s akár el is
mehettünk a kolostorok mellett, észre sem véve őket. Senki sem ígérte, hogy a régészek tüzet
gyújtanak, és türelmetlenül várnak minket a parton. Minden további nélkül megihatták a pá-
linkát, megehették a forró konzerv-húst, megtörölhették fűvel az arcukat, lelocsolhatták a tü-
zet, s mély álomba merülhettek puha takaróikba burkolózva.

Már a takaró gondolata is különös érzést keltett bennem, melyben a vágyakozás és a di-
dergés egyformán jelen volt.

A hideg már a mellemben zúgott, körbevette a tudómet és a szívemet, eljutott az államig,
s néha meg-megrázott gyermeki állkapocsomnál fogva. Ekkor a fogam órült gyorsasággal va-
cogni kezdett, s ez minden alkalommal úgy fél percig tartott.

Apám hozzám hajolt és kezével, mellével, nyakával, lélegzetével melengedett. Éreztem az
aromás dohányillatot, a nyugalmát, a hangját.

Most már folyamatosan simogatta a vállam és a lábam, szétkenve rajtam a szűnyogsere-
get és az apró muslicákat, melyeket egyáltalán nem riasztott vissza a szél, a hullámzás, a
hold, mely olyan dermedten csillogott a vízben, mintha gázolajban úszna.

– Hahó! – kiabált néha talán Korinnak, talán a régészeknek.

Azután egy ideig csendben mentünk.

Apám szorgalmasan kikerülte a korhadt és szúrós faágakat, melyekkel folyton szembe találtuk magunkat.

Ssszzz – szisszent fel fájdalmasan időről-időre, s egy pillanatra megállt, lábával a medret tapogatva: ilyenkor tudtam, hogy egy gallyra lépett, ami belefúródott a homokba és kiáll belőle gennyes, fekete, de még erős foga.

– Papa, nem maradunk itt az erdőben? – kérdeztem.

– Nem – felelte. – Hamarosan megérkezünk.

– Hová érkezünk?

– Valahova megérkezünk.

Csaknem hangtalanul mozogtunk, s én igyekeztem nem nézni a két oldalról magasodó erdőre, nehogy összetalálkozzon a tekintetem valakiével.

De az erdő hírt adott magáról, amikor tőlünk jobbra, hirtelen egy éles és határozott recscsenés hallatszott.

– No, nézd csak – mondta apám, s mosoly bujkált a hangjában.

– Ki van ott, papa? – kérdeztem remegő szájjal.

– Nincs ott senki – felelte apám. – Megroppant egy ág.

De egy perc múlva még erősebb recscsenés hallatszott.

Belekapaszkodtam a gumibelsőbe, a nyakam megmerevedett, s féltem a part felé fordítani a fejem.

Valaki követett bennünket az erdőben, folyamatosan szemmel tartva minket.

– Biztosan egy kis állat kíváncsiskodik, ki kószál éjszaka a vízben – mondta apám, s még mindig érződött a mosoly a hangjában.

– Nagy? – kérdeztem. Amikor kimondtam ezt a szót, úgy hangzott, mintha egy kerek és éles kő csobbant volna a vízbe.

– Nem, nem nagy. Kicsi.

– Medve? – nyugodtam meg.

Apám elnevette magát.

– Egy kis medve – ismételte meg, s rögtön másra terelte a szót. – Nézd csak, látod ott elöl azt a kis fényt?

– Á! – észrevettem, de már nem tudtam igazán megörülni neki. – Ez a... tábortűz?

– Nem hiszem, nem annak látszik – felelte apám. A mi tábortűzünknek a jobb oldalon kell lennie, ez a fény pedig a baloldalon látszik. És inkább egy kis ablakra hasonlít.

Le nem vettem a szemem erről a kis fénypontról, mintha csak egy bója lenne. A bója időnként megremegett és gyakran elmerült a sötétségben, a bokrokba kapaszkodva.

Az erdőből még hallatszott néhány recscsenés, de hamarosan abbamaradt.

A kis fény csak lassanként közeledett, olyan volt, mintha néhány száz méteres horgász-zsinegen húztam volna magam felé

Talán egy félóra múlva látszott tisztán az aprócska fény.

Egy tömzsi, a magas parton épült fekete ház falában bújt meg. Tompán fénylett ez az egyetlen, kicsi ablak, s egy vadállat szemére hasonlított. A házat kerítés vette körül.

Hat vagy hét óra elteltével először léptünk ki a partra.

A partot éles kavicsok borították, nem tudtam rajta menni.

Apám emberek után kiáltott. Senki sem válaszolt.

Dörzsölni kezdte a hátam, a vállam, a hasam, erős és még mindig meleg tenyerével.

– Papa, valami úszik a vízben – mondtam.

A kis ablak fényében egy kerek tárgyat lehetett látni a víz közepén.

Apám tett néhány lépést, s azzal a bizonyos sörös flaskával a kezében tért vissza.

Korin elvesztette a vésztartalékát. Apám ivott belőle, majd köpött egyet. A partra dobta a flaskát.

A karjába vett, és csendben elindult felfelé – először a köveken, majd a kertkapuhoz vezető kis ösvényen. Az ösvény síkos volt, s apám alig hallhatóan káromkodott, szabad kezével a bokrokba és a növények szárába kapaszkodott, amikről néha kiderült, hogy csalán. A kertajtó előtt megállt, letett, és ismét a háziakat szólította.

Semmi válasz.

– Kisfiam, várj itt egy kicsit – kérte. Szavai gyengéden peregtek felém, ahogy a gabona-szemek hullanak ki a tenyerünkből. – Lehet, hogy az udvaron szabadjára van engedve egy kutya.

– Papa – mondtam, s azon imádkoztam, hogy minél hamarabb szabaduljak meg az egész gyermeki lényemet betöltő rettegéstől.

Apám megrázta a bezárt kertajtót, aztán lábujjhegyre állt, benézett, s addig matatott, míg ki nem nyitotta a reteszt.

A kis udvart halványan bevilágította az ablakból kiszűrődő fény.

Apám hunyorgott, kicsit körbenézett a gomolygó félhomályban, majd megtalálta, amit keresett, karjába vett, bevitt az udvarba, és rögtön ráállított egy nagy gyalupadra.

– Itt állj – parancsolta.

Ő maga sietősen az ajtó felé indult, s kopogás nélkül benyitott a házba.

– Gazda! – szólalt meg apám, s megállt a küszöbön.

Valaki alig hallhatóan válaszolt.

– Van kutya az udvaron? – kérdezte apám.

– Nincs kutyám – felelte egy öblös férfihang. – Ki van ott?

*

A gazda egy őszes, mégis fiatalos külsejű öregember volt, aki először gyanakvással nézett ránk. Nem könnyű az éjszaka kellős közepén megbízni két, csaknem teljesen meztelen emberben – egy kisleányban, akinek a mellén és a vállán egyenletesen szétkenődött a szúnyogokból és muslicákból álló véres maszlag, és egy hatalmas termetű férfiban, akinek a kunyhó mennyezete igencsak alacsonynak bizonyult: meggörnyedve és fejét behúzva vitt be a házba.

– A régi kolostorokhoz akartunk eljutni, úgy gondoltuk, hogy a vízben ugyanannyi időbe telik, mint a szárazföldön, s nem értünk oda világossal – magyarázta apám.

– Isztciből vannak? – találta ki a gazda. – Itt olyan kanyargós a folyó, hogy a kolostorokig a vízben ötször annyi az út, mint gyalog.

– Ha tovább megyünk a folyó mentén, messze vannak még a kolostorok? – kérdezte apám.

– Két kilométer van még hátra – válaszolta a gazda.

Apám lába mellett álltam és körbe néztem.

A jelek szerint az öregem kívül nem volt más a házban. De két ágyat is láttam. A sarokban hatalmas ikonok függtek. Az ikonok mellett mécses égett. A tiszta, vörösre festett fapadlót tarka szőnyeg borította. A kunyhó közepén egy fehér, kissé repedezett kályha állt. Rajta egy vödör víz. A vödör mellett pedig egy kancsó.

– Jöjjenek be, itt alhatnak – mondta egyszerűen az öreg. – Hova is menne ilyenkor egy gyerekkel.

– Lefektettem? – kérdezte apám.

– Hát persze – felelte a gazda, és szétterítette a takarót.

Apám gyorsan kicsavarta az úszónadrágom a szemetesvödör felett, s kért a gazdától egy régi inget vagy trikót.

Előkerült valamilyen száraz és kemény rongy, aminek ujja volt, éppen a térdemig ért.

Ebben fektettek le. A lepedő elképesztően tiszta és érdes tapintású volt, az ágy pedig erős és kemény. De az ágyban majdnem jól éreztem magam, majdnem nyugodtan, majdnem kellemesen.

Apám bebugyolált a takaróba. A gazda odahozta a subáját, apám még ezt is rám dobta.

– Mindjárt főzők teát – mondta a gazda.

Az ikonok melletti mécses hunyorgott, mintha egy láthatatlan lény odarepült volna, s csendesen belefújta volna a lángba.

Egyre csak azt vártam, hogy az apám majd mellém fekszik, s hogy a nyirkos, idegen és a fakéreghez hasonlóan érdes világ végképp eltűnik, s felváltja egy álmokkal teli, meleg és reggelt ígérő másik.

– Kisfiam, meg kell keresnem Korint – mondta csendesen apám. – Bármi történhetett vele. Lehet, hogy megrándult a lába. Itt megvársz, jó? Érted jövök.

– Papa – mondtam.

– Semmi baj – felelte apám. – Gyorsan megjárom. Különben ott fekszik valahol Oleg bácsi, és senki nem segít neki.

Magam előtt láttam apám barátjának szétszakadt csomóit a lábán, s elképzeltem, ahogy Korin madzaghoz hasonló vénái beleakadtak egy ágba, s most ömlik belőlük a vér, ő pedig ott fekszik a homokban, teljesen magára hagyva. És közben valami zörgeti az erdő ágait, közben körbe-körbe szimatol.

A gazda behozta a teát. Apám megitta és rögtön felállt, közben valamit mondott egy harmadik emberről, aki eltévedt.

Nem intett felém, nem is bólintott, csak úgy, fejét lehajtva, egyszerűen elindult és eltűnt.

A tompa fényben úgy rémlett nekem, hogy a gazda kissé kétkedve nézett apám után.

– Igyál egy kis teát – mondta némi gondolkodás után.

A tea az erdei füvek és a víz illatát árasztotta, ami egyáltalán nem hasonlított a tea illatára.

Ittam belőle egy kicsit, majd ismét bebújtam a takaró alá.

A gazda odalépett hozzám, álmosan pislogott fehér szempilláival, s megigazította a félrecsúszott subát. Fehér foltok borították a kezét.

Ahogy becsuktam a szemem, a sötét folyóvizet láttam magam előtt. Olyan kemény volt, hogy akár rá is lehetett volna feküdni, s hason csúszni, mintha csak egy szappandarab lennék. Ettől a gyomromban minden összezsugorodott, és jegesen csiklandozott.

A hold is úgy úszott a vízen, mint egy darab szappan, s én megpróbáltam elkapni.

De nem tudtam megragadni, így körbenéztem, és akkor megláttam apámat, aki úgy süppedt bele a vízbe, mint valami nehéz, hideg higanyba. Dühösen próbált kilépni belőle, vagy elérni egy vízbe zuhant fa gyökerét.

Semmi sem sikerült neki.

Ezután apám rám emelte a tekintetét, s olyan kétségbeesetten nézett rám, hogy felébredtem rémületemben.

A gazda az ikonok előtt térdelt és imádkozott. Teljesen ismeretlen és különös volt ez az ima.

Majd felállt, elfújta a lámpát, és lefeküdt a másik ágyra.

Visszafojtottam a lélegzetem, és az érdes lepedőt tapogattam.

Százszor végigsimítottam, s a kezemben kellemes zsibbadást éreztem, mintha a vérem kis gömbökké zsugorodott volna, amik egymáshoz ütődnek.

A gazda enyhén hörgő torokhangon horkolni kezdett.

Először felkőnyököltem, majd lassan kinyújtottam meztelen lábam, félretoltam a takarót és a subát, s felálltam. Az ágy meg sem nyekkent.

Három lépést tettem, s máris az előszobában találtam magam. Ide nem ért el a mécses fénye, s a hold sem sütött be: teljes volt a sötétség. Félhangon szidtam az amúgy kellemesen nyikorgó padlódeszkákat, vaksin meregettem a szemem, s szinte egy helyben topogtam. Ráléptem egy gumicsizmára, belerúgtam egy sámliba, amitől megfájdult a lábam, míg végül előre tartott kezekkel beleütöttem valamibe. Úgy járt a kezem, mint egy bogár csápja, ahogy körkörös mozdulatokkal kitapogattam a reteszt, felemeltem, és kiléptem az udvarra.

A bejárati ajtót nyitva hagytam, hogy ne csapódjon be.

Elfutottam a kertkapuig és gyorsan elindultam lefelé az ösvényen. Az ösvény állandóan kicsúszott a lábam alól, mintha csak élne. Apám, ha tudta volna, biztos a csuklójára tekeri ennek a lénynek farkát. Akkor aztán nyugton maradt volna.

Miközben lefutottam a vízhez, a bokrok felsértették a kezem, a talpam kisebesedett a kövektől.

A hold ugyanúgy feküdt a vízen, mozdulatlanul – lapos és zsíros volt, mint palacsinta a kihűlt olajban.

Kitartóan néztem az erdőt a szemközti parton, szerettem volna mondani neki valamit, amivel megbékélhetném, s megnyerhetném magamnak – de nem találtam megfelelő szavakat.

Egy szúnyog szállt az arcomra, lecsaptam, de rögtön utána már ott zümmögött a második és a harmadik is. Ott köröztek az arcom körül, szinte görcsbe rándult tőlük a képem.

A levegő még hidegebb volt, mint korábban. Csukva tartottam a szám, az orromon keresztül lélegeztem.

Egy hal csobbanását hallottam, de a sötétség egy pillanat alatt elnyelt halat, csobbanást.

Minden megszűnt körülöttem. Az éjszaka sem lélegzett.

– Papa! – hívtam, hol balra, hol jobbra fordulva.

*

Este értünk a folyóhoz.

Magam felé fordítottam a visszapillantó tükröt, belenéztem, és végigsimítottam három napos borostámat.

A fényszórók sugara oszlopként fúródott a vízbe, mintha meg akarná tartani az autót, nehogy lecsússzon a partról.

A szemközti parton ott állt a beomlott tetejű, elhagyatott ház.

Korin valahol az erdőben temette el a nagymamáját, aki maga kérte így.

Kikapcsoltam a reflektort, a folyó keskenyebb lett, a régi ház eltűnt.

Ezután a városit is lekapcsoltam, s a víz már szinte nem is látszott.

Majd elfordítottam a helyzetjelző gombját, s nem maradt más körülöttem, csak a homályos és sárgás színű ég az erdő felett, néhány pislákoló csillaggal.

– Oleg, óvatosabbnak kell lenni a vízen – mondta Korinnak másnap reggel az öregasszony. – Úgy hallom, hogy a barátod megfulladt. Ha a felszínre hozzátok a holttestét, vigyétek le a hajóraktárba, nagyon nem szeretem a hínár szagát.

Korin elnevette magát, apám pedig nem hallotta ezt a beszélgetést.

Egymás után húzta fel rám a pulóvert, a meleg zoknit, a vastag nadrágot, sőt még egy téli sapkát is a fejembe nyomott.

Ezután ő maga is levetkőzött, s ahogy megláttam meztelen testét, rögtön elfordultam.

Egy törülközővel átdörzsölte hatalmas testét. Majd összegyűrte a törülközőt és a sarokba hajította. Elvette a székről a ruháját: a bő nadrágot és a magas nyakú pulóvert, ami jól állt neki.

Az elhanyagolt kertre néző kis ablakon keresztül a tizenhárom éves figyelte apámat. Őt látta, de engem, aki az ablak melletti ágyon ültem, nem. Egy hirtelen mozdulattal behúztam a függönyt. A lány elfutott valahová a bokrok közé.

Hogy szurkálnák halálra.

Hideg reggel volt, haza készülődtünk, ideje volt elindulni a buszhoz. Korin kitöltötte a pálinkát. Miután koccintottak, felhörpintették, és a poharakat a pianínóra tették.

A pianínó teteje már tele volt a poharak aljának kerek nyomával, mintha valaki egy hatalmas, ragadós nyakláncot tett volna rá.

– Visszavigyük? – javasolta apám, ahogy megérintette a hangszert. – Eleredhet az eső.

Korin elfintorodott: vigye el az ördög.

Nem tudtam, hogy hol járt akkor éjjel az apám. Lehet, hogy először a régészekhez ment, lefelé a folyón, de ők már nem voltak ott, csak a tábortűz hamuja maradt, az üres konzervdobozok a pernyében, s a keréknyomok. Akkor keresni kezdte Korint, aki a parton aludt – talán megrándult a lába, de nem túl erősen, végül, fenyőgallyakkal takarva be magát, egyszerűen elaludt. Apám egy kis tüzet gyújtott, valószínűleg a nekünk szállást adó öregtől szerzett gyufát és zsírt. Miután a tűz mellett, némi hússal otthagyta a barátját, az erdőn keresztül vágva hazament. Még aznap éjjel eljött értem biciklivel. A túlsó parton a fűre fektette a biciklit, átgázolt a folyón, ismét felkeltette a gazdát, s megköszönte a segítségét. Egy takaróba csavart, amit Korin ágyáról vett el, átvitt a folyón, s a kormányra ültetve hazavitt. Magához vett egy üveg pálinkát, majd ismét elindult a folyón Korinért.

Reggel kilenckor érkeztek meg, amikor a tegnapi nyomasztó és áthatolhatatlan erdő komoran visszavonult a sűrűbe, s a partra ismét kijöttek a szélben hajladozó sudár fenyők.

Apám többé nem nézett be Korin kunyhójába, s a hóbortos öregasszony ezért is gondolta, hogy szakállas unokájának nagy barátja vízbe fulladt.

Jó lenne tudni, hol van a sírja, most eldúdnám neki a Gribojedov-keringőt.

Először le akartam takarni az autót, de meggondoltam magam: kinek is lenne rá szüksége itt az erdőben. A kulcsokat zsebre dugtam. Sokáig álltam a parton és semmire sem gondoltam.

Azután hirtelen, lázasan kapkodva levetkőztem: a nadrágom, pulóverem, a meleg zoknim a partra hajítottam.

Belegázoltam a májusi vízbe, s úgy álltam ott egy ideig mozdulatlanul, visszafojtott lélegzettel.

A fejem felett elrepült egy madár, nem sikerült meglátnom a vízben a tükörképét, csak a szárnya suhogását és kiáltását hallottam.

Ismét csend lett.

Ha sokáig állsz és vársz ugyanabban a pózban, ugyanazon a helyen, valószínűleg vissza fog térni.

Először csak a csobbanásokat hallottam: ezek az ő lépteit, mégiscsak leküzdötte a folyó ellenállását, hiszen ilyenkor könnyű a víz, különösen akkor, ha a folyásirányban haladsz.

Majd a csobbanások után megláttam cigarettájának parazsát. A „belomorkát” már nem árulják, de neki van.

Azután már lassanként azt is érzékeltem, hol van az arca, s hol a válla..., és ha a kis parazsat lent látom, ez azt jelenti, hogy leengedte a kezét, ha pedig feljebb, és erősebben lobban fel a fény, azt jelzi, hogy apám beleszív a cigarettájába.

...merre vagy? Itt állok a sötétben. Hová tűnt az életed, papa?

Senki sem jött felém.

– Ostoba vagy, Zahar! – mondtam dühösen.

Lassan lépkedve, először csak térdig gázoltam a vízbe, de megcsúsztam, s egész testemmel a folyóba zuhantam, egy ideig nem is keltem fel, nem is buktam a felszínre, még csak meg sem mozdultam.

Sodort magával a víz.

Egy kidőlt fa akadt az utamba, hosszasan tapogattam. Végül felálltam, átléptem a gyökereket és tovább indultam a vízben, ami hol a mellemig ért, hol a derekamig, de legtöbbször egészen az államig.

„Ha sokáig mész felé...” – mondtam magamban.

„Ha sokáig mész felé...” – ismételttem.

Nem tudtam megtartani magam a sodrásban, lemerültem, nyeltem a vizet, majd felbuktam a mélyből. Nekiódultam, vadul kapálóztam, rémületemben már azt sem tudtam, merre úszok, balra-e, vagy jobbra.

Fölém magasodott az erdő, a hold eltűnt a szemem elől.

A parton egy kislány állt idegen, felnőtt kabátban, a holdfényben látni lehetett, hogy meztelen lábát agyonmarták a szúnyogok. A magasba nézett és remegett.

– Papa! – hívott.